

PROGRAMA

MICROCREDENCIAL UNIVERSITÀRIA EN:

Matèria i memòria: els murs medievals de Bocairent i Ontinyent

- Núm. edició** 1
- Crèdits** 6 crèdits
- Dates de realització** Del 28 d'octubre al 18 de desembre 2024
- Octubre: 28
  - Novembre: 4, 8, 11, 15, 18, 22, 25, 29
  - Desembre: 2, 9, 13, 16, 17, 18

Dies

octubre						
L	M	X	J	V	S	D
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

novembre						
L	M	X	J	V	S	D
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

desembre						
L	M	X	J	V	S	D
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

- Horari** De 16.00 a 20.00 hores
- Duració:** 60 hores lectives
- Modalitat:** Presencial

ONTINYENT I BOCAIRENT

- Lloc de realització:**
- Aula 12 (1er pis) Campus d'Ontinyent. Universitat de València
  - Sala d'exposicions Joan de Joanes- C/ Diputat Castelló, 9 (Bocairent)

* En el programa del curs s'indica la distribució de cada dia

- Idioma d'impartició** Castellà
- Preu** 40€
- Núm. Mínim** 15 alumnes

OBJECTIUS

Als barris i architectures medievals d'Ontinyent i Bocairent es conserva una quantitat considerable de paraments medievals que van ser construïts durant l'època islàmica. Aquests elements arquitectònics tenen una gran rellevància dins del patrimoni històric de totes dues localitats, ja que formen o van formar part d'edificis molt antics relacionats amb la seua respectiva fundació i evolució històrica. Aquests murs estan situats en propietats municipals i particulars, i la normativa municipal en tots dos casos en preveu la conservació. No obstant això, no hi ha cap catàleg que integre totes les evidències existents, en part pel greu estat de conservació que presenta una gran part d'aquests paraments, que sovint també integren altres elements ornamentals, com ara pintura mural.

Aquest curs es proposa ampliar el coneixement que hi ha sobre aquests paraments i capacitar els futurs professionals per a inventariar, catalogar, estudiar i difondre aquests paraments islàmics, que confereixen identitat i memòria a l'arquitectura i el paisatge urbà d'Ontinyent i Bocairent.

Qualsevol d'aquestes iniciatives contribuirà a la seua salvaguarda en el present i entre les futures generacions.

Objectius específics

1. (Re)visitar l'origen i l'evolució del patrimoni arquitectònic d'origen islàmic de Bocairent i Ontinyent.
2. Capacitar l'alumnat en l'estudi d'aquests paraments històrics, des del punt de vista formal -amb un acostament a la seua morfologia i les seues diferents tipologies-, i des del punt de vista compositiu -amb l'estudi i la caracterització dels seus materials constituents, això és, els elements constructius i els diferents morters.
3. Capacitar l'alumnat en la identificació de l'estat de conservació d'aquests paraments històrics per a desenvolupar propostes bàsiques enfocades a la seua conservació preventiva, que podran elevar-se a restauradors perquè consideren una intervenció.
4. Facilitar els coneixements i les eines metodològiques necessàries per a elaborar un catàleg visual actualitzat d'aquests paraments històrics d'origen islàmic presents a Ontinyent i Bocairent.

5. Sensibilitzar la població local sobre l'important paper que té la conservació preventiva i la difusió d'elements patrimonials que confereixen identitat cultural al paisatge urbà que els circumda.
6. Establir les bases d'una formació contínua al territori de la Vall d'Albaida enfocada a la valorització dels seus llegats culturals i patrimonials, amb impacte favorable en termes de salvaguarda, enfortiment comunitari i desenvolupament humà.

PROGRAMA

- 1. Sessió 1: Dilluns, 28 d'octubre. 16.00 – 20.00 hores.** (Campus Ontinyent)
Arquitectura, cultura i societat: Ontinyent i Bocairent
Josep Antoni Ferré Puerto (Biblioteca de Ciències Socials Gregori Maians. Universitat de València)
- 2. Sessió 2: Dilluns, 4 de novembre. 16.00 – 20.00 hores** (Campus Ontinyent)
Localització i estudi dels murs. Sistemes i elements constructius. Tipologies
Pablo Griñena Pérez (Arquitecte tècnic, Màster en Patrimoni Cultural i Màster en Arqueologia)
- 3. Sessió 3: Divendres, 8 de novembre. 16.00 – 20.00 hores** (Sala Joan de Joanes)
Estudi, anàlisis químiques i caracterització de l'obra i els seus materials constituents: tècniques d'imatge no invasives
José Luís Pascual Hidalgo (director del Taller d'Art i Restauració)
- 4. Sessió 4: Dilluns, 11 de novembre. 16.00 – 20.00 hores** (Sala Joan de Joanes)
Estudi, anàlisis químiques i caracterització de l'obra i els seus materials constituents
José Luís Pascual Hidalgo (director del Taller d'Art i Restauració)
- 5. Sessió 5: Divendres, 15 de novembre. 16.00 – 20.00 h** (Sala Joan de Joanes)
Estudi, anàlisis químiques i caracterització de l'obra i els seus materials constituents: altres tècniques instrumentals d'aplicació excepcional (invasives)
José Luís Pascual Hidalgo (director del Taller d'Art i Restauració)
- 6. Sessió 6: Dilluns, 18 de novembre. 16.00 – 20.00 hores** (Sala Joan de Joanes)
Resultats científics, memòria visual i memòria històrica
José Luís Pascual Hidalgo (director del Taller d'Art i Restauració)

7. Sessió 7: Divendres, 22 de novembre, 16.00 – 20.00 hores (Sala Joan de Joanes)

Resultats científics, conservació preventiva i intervenció

José Luís Pascual Hidalgo (director del Taller d'Art i Restauració)

8. Sessió 8: Dilluns, 25 de novembre. 16.00 – 20.00 hores (Sala Joan de Joanes)

Estudi i diagnosi de l'obra. Tipologies de danys

Lorena Morillas Bono (directora del Taller d'Art i Restauració)

9. Sessió 9: Divendres, 29 de novembre. 16.00 – 20.00 h (Sala Joan de Joanes)

Estudi i diagnosi de l'obra. Criteris i intervenció I

Lorena Morillas Bono (directora del Taller d'Art i Restauració)

10. Sessió 10: Dilluns, 2 de desembre. 16.00 – 20.00 hores (Sala Joan de Joanes)

Estudi i diagnosi de l'obra. Criteris i intervenció II

Lorena Morillas Bono (directora del Taller d'Art i Restauració)

11. Sessió 11: Dilluns, 9 de desembre. 16.00 – 20.00 hores (Sala Joan de Joanes)

Estudi i diagnosi de l'obra. Conservació preventiva: tècniques i sensibilització social (el paper de la comunitat) I

Lorena Morillas Bono (directora del Taller d'Art i Restauració)

12. Sessió 12: Divendres, 13 de desembre. 16.00 – 20.00 h (Sala Joan de Joanes)

Estudi i diagnosi de l'obra. Conservació preventiva: tècniques i sensibilització social (el paper de la comunitat) II

Lorena Morillas Bono (director del Taller d'Art i Restauració)

13. Sessió 13: Dilluns, 16 de desembre. 16.00 – 20.00 hores (Campus Ontinyent)

Catàleg visual de paraments històrics islàmics a Ontinyent i Bocairent: fotografia, inventari, catalogació i posada en valor

Ester Alba Pagán (Departament d'Història de l'Art. Facultat de Geografia i Història. Universitat de València)

14. Sessió 14: Dimarts, 17 de desembre. 16.00 – 20.00 hores. (Campus Ontinyent)

El que narren els murs: de la materialitat a la vida quotidiana I

Pablo Griñena Pérez (Arquitecte tècnic, Màster en Patrimoni Cultural i Màster en Arqueologia)

15. Sessió 15: Dimecres, 18 de desembre. 16.00 – 20.00 hores. (Campus Ontinyent)

El que narren els murs: de la materialitat a la vida quotidiana I

Josep Antoni Ferré Puerto (Biblioteca de Ciències Socials Gregori Maians. Universitat de València)

DESCRIPCIÓ/ METODOLOGIA

El curs és presencial i la metodologia general és teoricopràctica. La part pràctica es desenvoluparà en la Sala d'exposicions Joan de Joanes i Museu Antonio Ferri).

Les sessions teòriques es desenvolupen al campus d'Ontinyent de la Universitat de València.

REQUISITS / AVALUACIÓ

Per a l'obtenció del certificat del curs és obligatòria l'assistència al 100% de les activitats proposades. Es pot justificar fins un 20% d'absència.

PROFESSORAT

El curs serà impartit per professorat de la Universitat de València i professionals externs de l'àmbit de l'activitat proposada.

Direcció:

- Marisa Vázquez de Ágredos Pascual (Departament d'Història de l'Art. Facultat de Geografia i Història. Universitat de València)
- José Luis Pascual Hidalgo (Taller d'Art i Restauració, Bocairent).

PROGRAMA

MICROCREDENCIAL UNIVERSITARIA EN:

Materia y memoria: los muros medievales de Bocairent i Ontinyent

Nº edición

1

Créditos

6 créditos

Fechas de realización

Del 28 de octubre al 18 de diciembre 2024

- Octubre: 28
- Noviembre: 4, 8, 11, 15, 18, 22, 25, 29
- Diciembre: 2, 9, 13, 16, 17, 18

Días

octubre						
L	M	X	J	V	S	D
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

noviembre						
L	M	X	J	V	S	D
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

diciembre						
L	M	X	J	V	S	D
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Horario

De 16:00 a 20:00 horas

Duración:

60 horas lectivas

Modalidad:

Presencial

ONTINYENT I BOCAIRENT

Lugar de realización:

- Aula 12 (1er piso) - C/ Echegaray (Campus Ontinyent – Universitat de València)
- Sala de exposiciones Joan de Joanes- C/ Diputat Castelló, 9 (Bocairent)

* En el programa del curso se indica la distribución de cada día.

Idioma de impartición

Castellano

Entidades colaboradoras

Diputación de Valencia

Precio

40€

N.º mínimo

15 alumnos/as

OBJETIVOS

En los barrios y arquitecturas medievales de Ontinyent y Bocairent se conserva una cantidad considerable de paramentos medievales qu

e fueron construidos durante la época islámica. Estos elementos arquitectónicos tienen una gran relevancia dentro del Patrimonio Histórico de ambas localidades, ya que forman o formaron parte de los edificios muy antiguos relacionados con su respectiva fundación y evolución histórica. Estos muros están ubicados en propiedades municipales y particulares, y la normativa municipal en ambos casos contempla su conservación. Sin embargo, no existe ningún catálogo que integre todas las evidencias existentes, en parte por el grave estado de conservación que presentan una gran parte de estos paramentos, que con frecuencia también integran otros elementos ornamentales, como pintura mural.

Este curso se propone ampliar el conocimiento que existe sobre estos paramentos, y capacitar a futuros profesionales para inventariar, catalogar, estudiar y difundir estos paramentos islámicos, que confieren identidad y memoria a la arquitectura y paisaje urbano de Ontinyent y Bocairent.

Cualquiera de estas iniciativas contribuiría a su salvaguarda en el presente y entre las futuras generaciones.

Objetivos específicos

1. (Re)visitar el origen y la evolución del patrimonio arquitectónico de origen islámico de Bocairent y Ontinyent.
2. Capacitar al alumnado en el estudio de estos paramentos históricos desde el punto de vista formal - acercándonos a su morfología y sus distintas tipologías-, y desde el punto de vista compositivo - estudiando y caracterizando sus materiales constituyentes, esto es, los elementos constructivos y los distintos morteros-.
3. Capacitar al alumnado en la identificación del estado de conservación de estos paramentos históricos para desarrollar propuestas básicas enfocadas a la conservación preventiva, que podrán elevarse a restauradores para su consideración e intervención.
4. Facilitar los conocimientos y herramientas metodológicas necesarias para elaborar un catálogo visual actualizado sobre estos paramentos históricos de origen islámico presentes en Ontinyent y Bocairent.

5. Sensibilizar a la población local sobre el importante papel que tiene en la conservación preventiva y la difusión de elementos patrimoniales que confieren identidad cultural al paisaje urbano que les circunda.
6. Sentar las bases de una formación continúa en el territorio de la Vall d'Albaida enfocada a la valorización de sus legados culturales y patrimoniales, con impacto favorable en términos de salvaguarda, fortalecimiento comunitario y el desarrollo humano.

PROGRAMA

1. **Sesión 1:** Lunes 28 de octubre, 16:00 – 20:00 horas. (Campus Ontinyent)
- 'Arquitectura, cultura y sociedad: Ontinyent y Bocairent.'
Josep Antoni Ferré Puerto (Biblioteca de Ciencias Sociales Gregorio Mayans. Universitat de València)
2. **Sesión 2:** Lunes 4 de noviembre, 16:00 – 20:00 horas. (Campus Ontinyent)
- 'Localización y estudio de los muros. Sistemas y elementos constructivos. Tipologías '
Pablo Griñena Pérez (Arquitecto técnico, Máster en Patrimonio Cultural y Master en Arqueología).
3. **Sesión 3:** Viernes 8 de noviembre, 16:00 – 20:00 horas. (Sala Joan de Joanes)
- 'Estudio, análisis químicos y caracterización de la obra y sus materiales constituyentes: técnicas de imagen no invasivas'
José Luís Pascual Hidalgo (Director Taller d'Art i Restauracio).
4. **Sesión 4:** Lunes 11 de noviembre, 16:00 – 20:00 horas. (Sala Joan de Joanes)
- 'Estudio, análisis químicos y caracterización de la obra y sus materiales constituyentes'
José Luís Pascual Hidalgo (Director Taller d'Art i Restauracio).

5. **Sesión 5:** Viernes 15 de noviembre, 16:00 – 20:00 horas. (Sala Joan de Joanes)
- ‘Estudio, análisis químicos y caracterización de la obra y sus materiales constituyentes: otras técnicas instrumentales de aplicación excepcional (invasivas)’
José Luís Pascual Hidalgo (Director Taller d'Art i Restauracio).
6. **Sesión 6:** Lunes 18 de noviembre, 16:00 – 20:00 horas. (Sala Joan de Joanes)
- ‘Resultados científicos, memoria visual y memoria histórica’
José Luís Pascual Hidalgo (Director Taller d'Art i Restauracio).
7. **Sesión 7:** Viernes 22 de noviembre, 16:00 – 20:00 horas. (Sala Joan de Joanes)
- Resultados científicos, conservación preventiva e intervención’
José Luís Pascual Hidalgo (Director Taller d'Art i Restauracio).
8. **Sesión 8:** Lunes 25 de noviembre, 16:00 – 20:00 horas. (Sala Joan de Joanes)
- ‘Estudio y diagnóstico de la obra. Tipologías de daños’
Lorena Morillas Bono (Directora Taller d'Art i Restauracio).
9. **Sesión 9:** Viernes 29 de noviembre, 16:00 – 20:00 horas. (Sala Joan de Joanes)
- ‘Estudio y diagnóstico de la obra. Criterios e intervención I’
Lorena Morillas Bono (Directora Taller d'Art i Restauracio).
10. **Sesión 10:** Lunes 2 de diciembre, 16:00 – 20:00 horas. (Sala Joan de Joanes)
- ‘Estudio y diagnóstico de la obra. Criterios e intervención II’
Lorena Morillas Bono (Directora Taller d'Art i Restauracio).
11. **Sesión 11:** Lunes 9 de diciembre, 16:00 – 20:00 horas. (Sala Joan de Joanes)
- ‘Estudio y diagnóstico de la obra. Conservación preventiva: técnicas y sensibilización social (el papel de la comunidad I)
Lorena Morillas Bono (Directora Taller d'Art i Restauracio).

12. **Sesión 12:** Viernes 13 de diciembre, 16:00 – 20:00 horas. (Sala Joan de Joanes)

- **‘Estudio y diagnóstico de la obra. Conservación preventiva: técnicas y sensibilización social (el papel de la comunidad II)**

Lorena Morillas Bono (Directora Taller d'Art i Restauracio).

13. **Sesión 13:** Lunes 16 de diciembre, 16:00 – 20:00 horas. (Campus Ontinyent)

- **‘Catalogo visual de paramentos históricos islámicos en Ontinyent y Bocairent: fotografía, inventario, catalogación y puesta en valor’**

Ester Alba Pagán (Departamento de Historia del Arte, Facultad de Geografía e Historia, Universitat de València).

14. **Sesión 14:** Martes 17 de diciembre, 16:00 – 20:00 horas. (Campus Ontinyent)

- **‘Lo que narran los muros: de la materialidad a la vida cotidiana I’**

Pablo Griñena Pérez (Arquitecto técnico, Máster en Patrimonio Cultural y Master en Arqueología).

15. **Sesión 15:** Miércoles 18 de diciembre, 16:00 – 20:00 horas. (Campus Ontinyent)

- **‘Lo que narran los muros: de la materialidad a la vida cotidiana II’**

Josep Antoni Ferré Puerto (Biblioteca de Ciencias Sociales Gregorio Mayans. Universitat de València)

DESCRIPCIÓN/ METODOLOGÍA

El curso es presencial y la metodología general será teórico- práctica. La parte práctica se desarrollará en la Sala de Exposiciones Juan de Juanes y en el Museo Antonio Ferri).

Las sesiones teóricas se desarrollan en el Campus de Ontinyent de la Universitat de València.

REQUISITOS / EVALUACIÓN

Solo se expedirá certificado al alumnado matriculado en el curso y que cumpla con los requisitos de asistencia.

Para la obtención del certificado del curso, es obligatorio la asistencia del 100% de todas las sesiones. En el caso de ausencia se podrá justificar hasta el 20%.

PROFESORADO

El curso será impartido por profesorado de la Universitat de València y profesionales externos del ámbito de la actividad propuesta.

Directoras:

- Marisa Vázquez de Ágredos Pascual (Departamento de Historia del Arte. Facultad de Geografía e Historia. Universitat de València)
- José Luis Pascual Hidalgo (Taller d' Art i Restauració, Bocairent).